

Glazbena baština u Vinkovcima

Tustanovski, Vilim

Undergraduate thesis / Završni rad

2021

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Academy of Arts and Culture in Osijek / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Akademija za umjetnost i kulturu u Osijeku**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:251:739377>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-24**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the Academy of Arts and Culture in Osijek](#)

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU
AKADEMIJA ZA UMJETNOST I KULTURU
ODSJEK ZA GLAZBENU UMJETNOST
PREDDIPLOMSKI SVEUČILIŠNI STUDIJ GLAZBENE
PEDAGOGIJE

VILIM TUSTANOVSKI

GLAZBENA BAŠTINA U VINKOVcima

ZAVRŠNI RAD

MENTOR: doc. dr. sc. Brankica Ban

Osijek, 2021.

SADRŽAJ

SAŽETAK.....	3
SUMMARY.....	4
1. UVOD	5
2. POVIJESNI KONTEKST	6
3. ZNAMENITI GLAZBENICI VINKOVACA.....	8
3.1. Josip Runjanin.....	8
3.2. Slavko Janković.....	9
4. NARODNOSTVARALAŠTVO.....	10
5. INSTITUCIJE.....	12
5.1. Formalna glazbena naobrazba – glazbena škola.....	12
5.1.1. Nagrade i uspjesi učenika i sastava glazbene škole.....	13
5.2 Kulturne i kulturno-umjetničke udruge.....	14
6. VINKOVAČKE JESENI.....	16
7. ZAKLJUČAK.....	18
8. LITERATURA.....	19
9. PRILOZI.....	21

SAŽETAK

Vinkovačko područje bilo je naseljeno još od antičkog doba. S obzirom na to može se zaključiti kako je ostalo puno povijesne baštine (narodne, kulturne ostavštine koja uključuje i glazbene instrumente, intelektualno stvaralaštvo pojedinca i naroda, nošnje, običaje). Ta je baština stoljećima brižno skupljana i arhivirana s ciljem očuvanja narodnog stvaralaštva, nacionalne svijesti i identiteta. To je također doprinijelo isticanju kulturalnih razlika, što je od velike važnosti za multikulturalnu sredinu, pogotovo onu koja se razvijala od antičkog vremena. Osim gradskog muzeja, za zaštitu narodne kulturne baštine itekako valja zahvaliti i kulturno-umjetničkim udrugama, glazbenoj školi i pojedincima (koji su kompilirali razne napjeve, pjesme, plesove) također treba spomenuti brojne manifestacije koje su organizirane na gradskoj i regionalnoj razini.

Ključne riječi: povijesna ostavština, tradicijska glazbena baština, kulturna baština, narodno stvaralaštvo, multikulturalna sredina

SUMMARY

The area around the town Vinkovci was inhabited since ancient times and bearing that in mind one can deduce that there is a lot of historic, folk, artistic, and musical heritage which includes traditional musical instruments, intellectual property of an individual and people (folk), traditional outfits and customs that were carefully recorded with the intent to conserve folk art and to add to national identity and cultural differences, which is of great importance to a multicultural region, especially for one that started developing in the ancient ages. Besides the town museum we also have region-based cultural manifestations, cultural-artistic associations, musical school and individuals that have compiled all sorts of songs, texts, dances to thank to for conserving the national cultural heritage.

Keywords: historic heritage, traditional musical heritage, cultural heritage, folk art, multicultural region

1. UVOD

Kulturna baština, materijalna i nematerijalna, zajedničko je bogatstvo čovječanstva u svojoj raznolikosti i posebnosti, a njena zaštita jedan je od važnih čimbenika za prepoznavanje, definiranje i afirmaciju kulturnog identiteta. U Republici Hrvatskoj Ministarstvo kulture i medija razvija mehanizme i uspostavlja mjere zaštite kulturne baštine s ciljem osiguranja njene održivosti što podrazumijeva identificiranje, dokumentiranje, istraživanje, održavanje, zaštitu, korištenje kao i promicanje njenih vrijednosti.

Kulturnu baštinu čine pokretna i nepokretna kulturna dobra od umjetničkog, povijesnog, paleontološkog, arheološkog, antropološkog i znanstvenog značenja. Vrijednosti kulturne baštine prepoznajemo kao starosne, povijesne, kulturne, umjetničke i autentične. (Min-kulture.hr(1))

Grad Vinkovci nalazi se na krajnjem sjeveroistoku Hrvatske, između Dunava i Save, smješten uz rijeku Bosut. Zahvaljujući svom geografskom položaju Vinkovci su bili prostor na kojem su se nasljeđivale kulture od mlađeg kamenog doba do danas. Prve zajednice zemljoradnika naseljavaju ovo područje negdje oko 6200. g. pr. Krista. Colonia Aurelia Cibalae (latinski) bila je treće najveće naselje u provinciji Panoniji Sekundi, koja se protezala na današnjem području Slavonije, Srijema i Baranje, nakon prijestolnice Sirmiuma (S. Mitrovica) i Murse (Osijek). (Tz.vinkovci.hr)

Osim materijalne baštine, Vinkovci čuvaju i tradicijske narodne običaje, glazbu i glazbala, te kroz mnoštvo folklornih organizacija njeguje tu glazbenu kulturnu baštinu educiranjem i prenošenjem običaja i znanja na mlađe naraštaje.

Pošto baština Vinkovačkog područja datira od mlađeg kamenog doba, njeno bogatstvo i obujam određeni su utjecajem mnoštva različitih kultura i naroda koji su se kroz povijest izmjenjivali na tom području.

Za potrebe pisanja ovog rada podatci su prikupljeni iz primarnih i sekundarnih izvora. U izradi koristile su se dostupne knjige, znanstveni članci, stručni časopisi i Internet izvori. U radu su korištene slijedeće znanstvene metode: metoda analize, metoda kompilacije, metoda generalizacije

2. POVIJESNI KONTEKST

Gledajući današnji raster grada, Vinkovci su kontinuirano naseljeni preko 8000 godina, a najveće i najdugotrajnije naselje nastalo je na desnom ušću potoka Ervenice u Bosut, na „Telu Tržnica“. Colonia Aurelia Cibalae bile su treći najveći grad u provinciji Panoniji Sekundi, koja se protezala na današnjem području Slavonije, Srijema i Baranje, nakon prijestolnice Sirmiuma (S. Mitrovica) i Murse (Osijek). Grad je osnovan početkom prvog stoljeća i polako se razvija u trgovačko i obrtničko središte. Nije nam poznato kako se grad u početku zvao, ali za vrijeme Hadrijana (117.-138.) dobiva status municipija (Municipium Aelium Cibalae), a od kraja 2. ili početka 3. stoljeća grad biva uzdignut na rang kolonije. Grad doživljava vrhunac razvoja kroz 4. stoljeće, kada je u gradu i bližoj okolici živjelo između 5 i 10 tisuća stanovnika, a grad se prostirao na površini od oko 550.000 m². (Tz.vinkovci.hr)

„Grad Cibalae stradavao je zajedno s propašću rimske civilizacije. Godine 378. razrušili su ga Zapadni Goti, poslije čega se nije nikada potpuno oporavio. Slijedi provala Huna, te je grad pod vlašću Atila od 441. do 453. godine, nakon čega su grad poharali Istočni Goti i tu se zadržali dvadeset godina. Od 473. do 504. istočnu Slavoniju i Srijem zaposjedaju Gepidi, a zatim pripadne Bizantskom carstvu.“(Šalić, 1999:15)

„Cibalae od velikoga antičkoga grada postupno postaju malo selo. Posljednji spomen Cibala nalazi se u darovnici cara Justinijana, koji Cibalae daruje benediktincima 527. godine. Ostatke grada ruše Avari 579. godine, a od 582. do 769. godine tu se nastanjuju Avari i Slaveni, čime konačno nestaju tragovi antičke civilizacije. Avarska dominacija završava pobjedom Franaka 795. godine. Slavenski knezovi postaju franačkim vazalima.“(Šalić, 1999:15)

„Sveti Ilija (u mađarskim spomenicima Zenthelye, Zenthyllye, Zenthylly i sl.) kao novo naselje uz rub ruševina antičkih Cibala dokazano postoji od XI. stoljeća. O tomu svjedoče arheološki ostaci ranoromaničke crkve sv. Ilije, koju je na lokalitetu Meraja otkrio i istražio arheolog Stojan Dimitrijević 1965. godine. Ovo značajno mjesto, gdje se susreću srednjovjekovne ceste, bilo je svjedokom križarskih pohoda u Svetu zemlju. Vitezovi ivanovci (križari) brinuli su se za potrebe križarske vojske i hodočasnika, pa su tu u nedalekom Ceriću i Hrvatima (Croac, sada Novi Mikanovci) imali sjedišta svojih posjeda. Narodno ime Vinko / Vinkovci uz ono Sveti Ilija upisano je na

zemljopisnim kartama iz 1592. i 1640. godine. Vinkovci se prvi put spominju u jednom izvještaju iz 1615. godine, uz napomenu da su nekada bili dobro nastanjeni, a pod Turcima su se rasuli u nekoliko sela.“(Šalić, 1999:17)

Za turskoga vladanja ovo je naselje pripadalo župi Ivankovo, koja se održala za cijelo vrijeme turske okupacije.

„Vinkovci su u 18. st. nakon odlaska Turaka postali izrazito vojnički grad, sjedište brigadnoga generala, pukovnika Sedme Brodske pukovnije, satnika Devete Vinkovačke satnije, Vojnoga zapovjedništva, pukovnijskoga liječnika i gospodarskih ureda, kao što je Uprava šuma. 1765. Vinkovci su dobili status vojnoga komuniteta. Pučanstvo naselja razdvojeno je na ratare Graničare i građane.“(Šalić, 1999:30)

Vojna krajina je prestala postojati 1. siječnja 1882. godine, kada je reinkorporirana Kraljevini Hrvatskoj, Slavoniji i Dalmaciji, te je od tada postala njezin integralni dio.

Nakon ukidanja Granice, Vinkovci su izgubili značaj vojničkoga, upravnog i trgovačkog središta. Vojni su službenici umirovljeni ili su otišli na druge dužnosti, ukinuta je vojna glazba, počeli se primjenjivati građanski propisi. Podložnički vojnički status tek je tada prestao, za razliku od Banske Hrvatske, u kojoj je kmetstvo ukinuto 1848. godine. (Šalić, 1999.)

„Razvoj glazbenog života u Vinkovcima do osnivanja glazbene škole 1948. godine dijeli se u dvije razvojne faze. Prva faza je bila za vrijeme Vojne krajine (1769.-1872.). Godine 1769. utemeljena je VII. Brodska pukovnija. Druga faza počinje razvojem Vojne krajine i osnivanjem prvog građanskog pjevačkog društva, a traje do 1948. kada je osnovana glazbena škola.“(Markasović, 1998:35)

3. ZNAMENITI GLAZBENICI VINKOVACA

3.1. Josip Runjanin (1821. - 1878.)

Josip Runjanin bio je hrvatski skladatelj i časnik u austrougarskoj vojsci, uglazbio pjesmu Antuna Mihanovića *Horvatska domovina*, koja je 1891. godine proglašena hrvatskom himnom pod naslovom Lijepa naša domovino (prilog br. 1). Rođen je u Vinkovcima, 8. prosinca 1821., gdje je i kršten, u pravoslavnoj crkvi Silaska Svetog Duha. Školu je pohađao u Vinkovcima i Srijemskim Karlovcima, a nakon toga odlučio se za vojničko zvanje. Godine 1847 služio je kao kadet u 10. "Banskoj" graničarskoj pješачkoj pukovniji pod zapovjedništvom pukovnika Josipa Jelačića. (Runjanina.hr(2))

U siječnju 1848. godine postao je poručnikom druge, a u svibnju poručnikom prve klase, te u rujnu iste godine natporučnikom. U rujnu 1849. godine unaprijeđen je u čin kapetana druge klase, a kapetan prve klase postao je u travnju 1857. godine. Deset godina nakon toga dobiva čin majora, a 1871. godine unaprijeđen je u čin potpukovnika i umirovljen. (Runjanina.hr(2))

Runjanin je glazbenu izobrazbu stekao kod vojnoga kapelnika u Glini, a svirao je i glasovir. Kao carski kadet služio je u Glini gdje je često zalazio u društvo ilirskih rodoljuba koji su održavali književne skupove i čitali radove ilirskih pisaca. Ondje je Runjanin prvi put čuo Mihanovićevu pjesmu *Horvatska domovina*. Nije sasvim sigurno je li Runjanin skladao njenu melodiju, ali takvo mišljenje se uvriježilo u drugoj polovici 19. stoljeća. Točna godina nastanka nije poznata, ali se obično uzima 1848. godina. (Runjanina.hr(2))

U knjizi *Znameniti i zaslužni Hrvati* koja je izdana 1925. godine u Zagrebu na str. 232. stoji: "...God 1840. bivši kadetom u Glini ishitrio je poznatu himnu "Lijepa naša domovina" prema melodiji Donizettieve arije *O sole piu ratto* iz 3. čina opere *Lucia di Lammermoor*..." (Runjanina.hr(2))

Godine 1861. ukajdio je učitelj pjevanja i organist prvostolne crkve u Zagrebu Vatroslav Lichtenegger napjev pjesme. Čim ju je Lichtenegger ukajdio i obradio za muški zbor a glazbeno društvo duhovne mladeži u Zagrebu izdalo u svojim "*Sbirkama*", pjesma je postala popularnom. (Markasović,1998.)

Pjesma je pod nazivom Hrvatska himna prvi puta izvedena prigodom otvorenja Hrvatsko-slavonske izložbe u Zagrebu 1891., kada nijedan od autora više nije bio živ.

3.2. Slavko Janković (1897. - 1971.)

Slavko Janković bio je muzikolog i etnomuzikolog službeno rođen 1897. godine u Novim Mikanovcima (postoje zapisi da je rođen u Vođincima 1896.), bio je pionir na mnogim područjima kulturnog i društvenog života Vinkovaca, ali djelovao je i diljem Hrvatske. Bio je vječni zaljubljenik u Vinkovce i Slavoniju, tamburicu, narodne nošnje, običaje glazbu, pismice, slavonsko selo kao istinski etnomuzikolog. (Landeka, 1996.)

U mladosti bavio se i sportom, žurnalistikom, glumom, šahom, dirigiranjem, pjevanjem, prikupljanjem arhivske građe, uz to je osnivao mnoga društva, klubove i udruge. Sve što je dvadesetih godina našega stoljeća osnivano na kulturnom, športskom ili društvenom planu u Vinkovcima, nosilo je pečat Slavka Jankovića. U pučku školu krenuo je 1903. U trećem razredu se prvi puta susreo s instrumentom koji mu je poklonio djed; riječ je o tamburi „farkaševskoj bisernici“. (Landeka, 1996.)

Godine 1907. polazi u vinkovačku gimnaziju i svira u gimnazijskom tamburaškom zboru, a kasnije u „Glazbenom društvu“ koje je vodio Viktor Kren. U petom razredu gimnazije objavio je u „Pobratimu“ (urednik Ferdo Ž. Miler) prvu pjesmu *Previjanac* (koju je napisao prema jednoj djedovoj priči). Tih godina bavio se i enigmatikom (objavljivao je križaljke, zagonetke i sl.) i započeo je zapisivati narodne pjesme koje je 70-ih godina tiskao u tri sveska pod naslovom *Šokačke pismice*. 1916. upisao je pravni fakultet u Zagrebu gdje počinje pjevati u Hrvatskom pjevačkom društvu *Lisinski*, koje je vodio Fran Lhotka. Kraj Prvog svjetskog rata dočekao je u Vinkovcima. (Landeka, 1996.)

Godine 1923. postao je zborovođa Hrvatskog Pjevačkog i Tamburaškog Društva *Relković* s kojim odnosi nagrade na pjevačkim natjecanjima. U taj zbor je uložio puno truda sve do 1933. godine, u tom razdoblju osvojivši priznanja i nagrade diljem Hrvatske i Bosne i Hercegovine, a u Vinkovcima su nastupali tokom svake važnije društvene i državne proslave i manifestacije, uz redovito priređivanje samostalnih nastupa. HPTD *Relković* sastojalo se od muškog, ženskog

i mješovitog zbora, a sve je vodio Janković, a povremeno su uvježbavali i kazališne predstave, od kojih je mnoge napisao Janković: *Revolucija u brakovima*, *Lovački kvartet*, *Sjednica pjevačkog društva*, *Glavna skupština*, itd. (Landeka, 1996.)

Kroz život radio je na mnogim radnim mjestima, kao referent za kulturu u Zagrebu, nastavnik tamburanja u učiteljskoj školi, profesor tambure na Višoj pedagoškoj školi, tiskao je nekoliko škola za tamburu, mnoštvo kompozicija za sve uzraste i priređivao poznate skladbe za tamburu, okušao se i na književnom planu, ali osim simpatičnih satiričnih stihova nije imao mnogo uspjeha. U ostavštini je također pronađena i zbirka *Sramotskih šokačkih pismica*¹.

Janković je umirovljen 1951. godine, ali i dalje ostaje aktivan još punih 20 godina, održava seminare i predavanja o tamburi, piše i objavljuje priručnike za tamburu, sudjeluje u glazbenom životu, piše o glazbi Slavonije (Šokadije), priprema „pismice“ za tisak, sređuje svoju ostavštinu. Bio je vrlo pedantan i marljiv čovjek. Umro je 1971. godine. (Landeka, 1996.)

4. NARODNO STVARALAŠTVO

„Riječ folklor² prvi je upotrijebio 1864. godine engleski antikvar William Thoms kao termin za kulturnu baštinu jednog naroda koja se prenosila usmenom predajom s koljena na koljeno i sačuvala u mitovima, vjerovanju i praznovjerju, različitim oblicima usmene književnosti, pjesmama, pričama i poslovicama, obredima i običajima, igrama i plesu, pučkoj glazbi i tradicijskim glazbalima, rukotvorinama i unikatnim narodnim nošnjama. Riječ folklor je zajednički naziv za različite oblike tradicijske narodne kulture i umjetnosti u kojima je pojedinac autor obično nepoznat.“ (Ferić, 2016:5)

„Sve tri zemljopisne regije, Slavonija, Baranja i Srijem, imaju u najvećem dijelu folklorne glazbene baštine iste značajke i poneke zanemarive razlike, pa stoga tvore jednu od šest hrvatskih glazbeno-folklornih područja.“(Ferić, 2016:81)

¹ (tiskano 1993. Izdavač *Vinkovačke jeseni*, uredio Marko Landeka)

² Engl. *folk* (puk, narod) i *lore* (znanje, nauk)

„Vokalnu folklornu glazbu karakterizira skupno dvoglasje, ponekad i nakratko troglasje, tzv. „pjevanje na bas“, s paralelnim tercnim pomacima u dvoglasju, završetkom napjeva na II. stupnju tonskog niza i intervalom čiste kvinte ispod završnog tona u drugom glasu, a ponegdje i s bordunskom pratnjom. U manjem broju napjevi završavaju na III. stupnju durske ljestvice ili tonskoga niza (medijanti) u vodećoj dionici i tercom u pratećem glasu na I. stupnju (tonici), tzv. tercnom duru kako ga naziva Vinko Žganec. To se odnosi na napjeve pridošle iz urbane (starogradske, varoške) tradicije u ruralne prostore. Takav završetak imaju i neka pjevana (šetana) kola.“(Ferić, 2016:81)

„Od svih slavonskih napjeva na stihove deseteračkih pjesama najveću je popularnost stekao *bećarac*. Jedini je napjev iz te skupine koji je opstao u životu i na glazbenoj sceni. Bećarac je glazbena vrsta u kojoj se na određeni melodijski obrazac (napjev) pjevaju po sadržaju veoma različiti deseterački dvostihovi, najčešće ljubavne tematike, moguće metaforički erotski. U stihovima ističu se imovno stanje, sposobnosti, ljepota, odnosno izgled itd. Svi kasnije spomenuti napjevi na stihove deseteračkih pjesama, izuzimajući *pokladarac*, već duže vrijeme nisu na životu i mogu se rijetko čuti na folklornim smotrama i nastupima.“(Ferić, 2016:95)

Slavko Janković početkom 50.-ih godina 20.st. piše u svojim zbirkama da „bećarci označavaju samo vrstu napjeva, a ne pjesme (riječi)“. Etnomuzikologinja Naila Ceribašić izdvaja „bećarac kao ključni simbol tradicijske slavonske glazbene prakse“. (Ferić, 2016.)

Bećarci su dvodijelne mjere, melodijskog opsega od pet ili šest tonova, i prepoznatljivi su, osim po stihu, po ritmu *ta – te fe ta – te ta – te ta – te ta – efe ta*. Starije inačice bećarca manjega su tonskog opsega od današnjega.

Slika 1. Bećarac iz Vinkovaca. Zapisao Julije Njikoš (Izvor: Ferić,2016.)

Bećarac je odlukom Ministarstva kulture proglašen zaštićenom kulturnom baštinom 2007. (Prilog br. 2)

„Kada govorimo o tradicijskim pjesmama, možemo reći da su one vrlo važan dio hrvatskog kulturnog identiteta. Pjevaju se kroz cijelu Hrvatsku, a sela vinkovačkog kraja imaju posebne lirske oblike pjesama. Kratki tekstovi koji su se pjevali u kolu su rimovani deseterački dvostihovi, a Janković ih naziva „pismice“. To su napjevi u kolu, a ovisno o prilici u kojoj se izvode, mogu biti bećarci, svatovci, pokladovci, drumarci i kolski napjevi.“ (Petrić, 2019:5)

„Tradicijske pjesme vinkovačkog kraja možemo svrstati u nekoliko kategorija:

-Deseterački napjevi – bećarac, svatovac (prilog br. 3), drumarac, pokladovac, pokladarac

-Svatovski obredni lirski oblici – napjevi, molitve, blagoslov, zdravice

-Pjesme za rad – pjesme koje su se pjevale prilikom berbe kukuruza ili grožđa

-Kola uz instrumentalnu pratnju

-Šetana kola“

(Petrić, 2019:5)

5. INSTITUCIJE

5.1. Formalna glazbena naobrazba – glazbena škola

Godine 1948. u Vinkovcima osnovana je Gradska muzička škola, 1950. je promijenila naziv u Niža muzička škola, a danas se zove Osnovna glazbena škola Josipa Runjanina Vinkovci. Inicijativa je potekla od Dimitrija Hadži-Maneva, nastavnika glazbe u vinkovačkoj Gimnaziji i Lize Šadura, povjerenice za prosvjetu i kulturu Gradskog narodnog odbora Vinkovci. (Runjanina.hr(2))

Njenim djelovanjem započinje sustavni i dugotrajni rad na glazbenom kultiviranju slušateljstva i formalnom glazbenom obrazovanju mladih naraštaja, a prvi javni nastup polaznika održao se 1951. godine (prilog br. 4). Prema monografiji glazbene škole u razdoblju od 1955. do 1998.

godine zabilježeno je 402 učenika koji su završili glazbenu školu smjera violine, tambure, harmonike, puhača, gitare i klavira. (Markasović, 1998.)

Od 01. rujna 2010. god. Osnovna glazbena škola Josipa Runjanina Vinkovci je pripojena Srednjoj glazbenoj školi Vinkovci. Od tada nova ustanova djeluje pod nazivom Glazbena škola Josipa Runjanina, a nastava je organizirana na tri lokacije.

Osnovna Glazbena škola Josipa Runjanina nudi slijedeće smjerove: tambura (bisernica i brač), harmonika, flauta, klarinet, saksofon, violina, violončelo, gitara i klavir.

Srednja Glazbena škola Josipa Runjanina nudi smjer glazbene teorije, pjevanja i instrumentalne smjerove.

U vidu skupnog muziciranja škola održava nastavu tamburaškog i puhačkog orkestra, komorne glazbe, te zboru.

5.1.1. Nagrade i uspjesi učenika i sastava glazbene škole

U razdoblju od 2000.-tih pa do danas učenici i sastavi su sudjelovali na raznim natjecanjima i osvajali nagrade:

4. Međunarodno pjevačko natjecanje Lav Mirski u Osijeku, održano je od 6. do 8. svibnja 2016. godine

6. prosinac 2013. - 51. natjecanje komornih sastava u Opatiji Tamburaški sastav Dinka Glavaša – osvojeno 2. mjesto sa 96,60 bodova

6. prosinac 2013. - 51. natjecanje komornih sastava u Opatiji
Trio sastav Petre Marković i Đurđice Zarić – 2. mjesto sa 96,96

22. veljače 2014. - međuškolsko natjecanje Mladi Padovec u Novom Marofu
Petra Karaban osvojila 1. nagradu sa 96,90 bodova (u klasi prof. Petre Marković; učenicu na klaviru pratila Tamara Krajnović, prof.)

10. ožujka 2014. - 52. hrvatsko natjecanje učenika i studenata glazbe i plesa u Samoboru

Mia Pleša osvojila je 2. nagradu sa 88,59 bodova (u klasi prof. Tatjane Trošić)

11. ožujka 2014. - 52. hrvatsko natjecanje učenika i studenata glazbe i plesa u Samoboru

Petra Karaban osvojila je 1. nagradu sa 91,92 boda

Anđela Ugljar osvojila je 2. nagradu sa 81,84 boda

(u klasi prof. Petre Marković)

22. ožujak 2014. – Natjecanje dječjih zborova Vallis aurea cantat u Požegi

Osvojeno prvo mjesto; Zrinka Šimunović

14. svibnja 2014. - Međunarodno pijanističko natjecanju "Zlatko Grgošević" u Sesvetama

Martina Kuterovac osvojila je 2. nagradu (u klasi prof. Đurđice Zarić)

30.4.-04.05.2016 - 13. međunarodno natjecanje pjevačkih zborova, Bad Ischl, U Austriji

17.06.2016. godine učenica Petra Karaban osvojila je Oskara znanja. (Runjanina.hr(1))

5.2 Kulturne i kulturno-umjetničke udruge

Vinkovci broje mnoštvo kulturnih i kulturno-umjetničkih udruga, čija je najznačajnija uloga i utjecaj na očuvanje tradicionalne kulturne baštine. Među najznačajnije ubrajamo:

KUD *Šumari*

Folklorni ansambl *Lisinski*

ŽKUU Reljković

KUD *Tkanica*

KUD *Tamburica*

KUD *LJESKOVAC*

KUD Gradske udruge umirovljenika

KUD *IZVOR*

KUD *HRVATSKI SOKOL MIRKOVC*

Kulturni centar *Gatalinka*

Od navedenih bitno je od profesionalnijih istaknuti Folklorni ansambl *Lisinski* koji je osnovan 1951., i Kulturno-umjetničko društvo *Šumari* kao dvije veće udruge koje obilaze svijet kako bi pokazali vinkovačku, slavonsku, pa i nacionalnu kulturnu i glazbenu baštinu.

Vrlo je značajan i Kulturni centar *Gatalinka* čija voditeljica Blanka Žakula organizira *Seminar folkloru Panonske zone*, koji se sastoji od skupnog muziciranja i učenja sviranja tamburaških instrumenata, gajdi, na kojem su bili učitelji kao što su M. Ferić, D. Topić i dr. Voditeljica također organizira revije etno frizura, ulaže i čuva autentične narodne nošnje vinkovačkog kraja i tamburaške instrumente. Kulturni centar *Gatalinka* prisustvuje raznim smotrama i manifestacijama diljem zemlje, ali aktivni su i u inozemstvu.

„U nakladi ovoga centra objavljeno je do ovoga izdanja 20 seminarskih kataloga (knjižica) s opisima običaja, tradicijskih glazbala, narodnih nošnji, dječjih igara i ostale etnološke građe s prostora Panonske etnografske zone, susjednih regija i zemalja. Ti su opisi i sažetci seminarskih predavanja ilustrirani slikovnim i grafičkim priložima, preslikama povijesnih dokumenata, notnim zapisima pučkih napjeva i plesnih tema, glazbenim obradama i kinetogramima plesova. Pribroji li se spomenutoj seminarskoj dokumentaciji raskošna fotomonografija *Etno frizure Hrvatske (Ethno hairstyles of Croatia)*, 3 knjige *Tradicijske frizure Hrvatske* i 3 Škole za tambure kvartnog A-E sustava *Zasvirajte tambure*, Hrvatsko je folklorno nakladništvo obogaćeno novim sadržajima, a izdavačkom pothvatu Kulturnog centra *Gatalinka* mogli bi pozavidjeti i profesionalne nakladničke kuće.“(Ferić, 2016:3)

Naravno i Vinkovački gradski muzej se također trudi očuvati baštinu u svom Etnološkom postavu.

„U proteklom razdoblju u vinkovačkom su Etnološkom postavu na različite načine promicani fenomeni zaštićenih nematerijalnih kulturnih dobara. To su *bećarac*, *svatovac*, crkveno pučko pjevanje Slavonije i Srijema, *svirka na gajdama*, *samici*, *dvojnica*, *frulama*, ali i *svirka* i *pisma Šokaca* iz Bačke te Bunjevaca iz Subotice.“(Gligorević, 2016:56)

6. VINKOVAČKE JESENI

Vinkovačke Jeseni su folklorni festival koji se osnovao 1966. godine, na prijedlog Dragutina Žanića.

„Vinkovačke jeseni bile su u početku Smotra folkloru Slavonije i Baranje, od 1977. g. postale su Smotra izvornog folkloru naroda i narodnosti SR Hrvatske, a od 1990. g. postale su Smotra izvornoga hrvatskog folkloru. Tijekom trideset i više godina Vinkovačke jeseni su postale najveća kulturna, turistička i gospodarska manifestacija u istočnom dijelu Hrvatske.“(Šalić, 1999:415)

Na Vinkovačkim Jesenima se svake godine pojavi 50-tak folklornih organizacija iz ostatka RH, pa čak i iz inozemstva.

„Bitna rečenica kojom bi trebalo definirati pojam Jeseni trebala bi uvijek glasiti: to je smotra koja teži trajnoj afirmaciji izvornoga kulturno-umjetničkog narodnog stvaralaštva temeljenoga na bogatoj baštini naroda Vinkovačkog kraja i cijele Hrvatske.“ (vinkovackejesenih.hr)

Vinkovačke Jeseni se odvijaju sredinom rujna, a započinju svečanim otvorenjem. „Tom se priredbom nastoji pred suvremenoga čovjeka donijeti slike Slavonije i njezinih ljudi; želi se pokazati kako su se u divne, široke zelene krajolike uplele radosti običaja, smisao za humor, tambura i gajde, dvojnice i samica – pokretači kola i pjesme.“(vinkovackejesenih.hr)

Tokom Jeseni glavni su događaj folklorne večeri – svaku večer nastupa nekoliko KUD-ova i sličnih folklornih organizacija da bi pokazalo svoje nošnje, plesove, pjesme i generalno rečeno – pokazali svoje običaje i baštinu s ciljem očuvanja iste.

„Folklorne večeri temelj su Vinkovačkih jeseni. Prikazuju ono najbolje od folkloru Hrvatske i inozemstva. Sastoji se od Dječjih folklornih večeri, Međužupanijskom smotrom folkloru, Večeri koreografiranih društava Vukovarsko-srijemske županije te Državnom smotrom folkloru.“(vinkovackejesenih.hr)

Kraj Vinkovačkih Jeseni bilježi se svečanim mimohodom sudjeluju sve folklorne organizacije iz Vinkovaca i okolice, gosti iz ostatka države i gosti iz inozemstva. U mimohodu se mogu vidjeti i jahači u nošnjama, te zaprege. Mimohod se tradicionalno kreće od gradske tržnice do

nogometnog stadiona. Na samom kraju pleše se najveće kolo u koje se uključuju svi sudionici smotre i publika.

„Osobite pažnje vrijedni su novi sadržaji Vinkovačkih jeseni - Seminari folkloru Slavonije i Baranje. Na tri dosad održana seminara, 1996., 1997. i 1998. godine u organizaciji Vinkovačkih jeseni i Kulturnog centra Gatalinka Vinkovci (vl. Blanka Žakula) sudjelovali su stručnjaci: etnolozi, muzikolozi, etnomuzikolozi, etnokoreolozi, graditelji glazbala, glazbeni pedagozi, melografi i folkloristi, te osobe iz naroda, koje su pokazivale svoje umijeće plesa, tkanja, vezenja, češljanja dječje i djevojačke pletenice, stavljanje zavoja na glavu udane žene, tradicionalno narodno pjevanje, itd.“(Šalić, 1999:415)

Valjalo bi i spomenuti *Slavonski sokak*, koji bude na trgu Vinkovačkih Jeseni na kojem budu štandovi sa, između ostalog, tradicijskim suvenirima i rukotvorinama.

„Sokak zauzima središnje mjesto u slavonskoj povijesti. Sokaci, odnosno seoske ulice, bili su mjesto glavnih događanja slavonskog sela. U vrijeme kada nije bilo interneta i društvenih mreža, a televizor se gledao u Vatrogasnom domu, sokak je bio središnje mjesto događanja.“
(vinkovackejesenih.hr)

7. ZAKLJUČAK

Narodna baština svake vrste od iznimne je važnosti za nacionalnu svijest, a u procesu festivalizacije tradicijske glazbe i plesa u raskoši narodnih nošnji, frizura i pokazivanju običaja veliku važnost narodne kulturne baštine usvajaju i mlađi naraštaji.

„Glazba kao dio kulturnog i tradicijskog stvaralaštva može biti snažno sredstvo upoznavanja nekog naroda, boljeg razumijevanja i, u konačnici, poštivanja drugih kultura, što je danas u multikulturalnim društvima posebno važno. U Republici Hrvatskoj tradicijska je glazba sadržaj viših razreda osnovne škole kao tematska cjelina u okviru nastavnog područja Slušanje i upoznavanje glazbe. Osim glazbe, učenici bi trebali razgovarati o tradicijskim običajima i nošnjama. Upoznavanje tradicijske glazbe vodi se po načelu zavičajnosti, znači polazište je tradicijska glazba kraja u kojem učenici odrastaju i ostaje u okvirima Republike Hrvatske. Prema važećem programu Glazbene umjetnosti, u gimnazijskoj nastavi glazbe tradicijska se glazba ne upoznaje kao tematska cjelina, već je težište nastave na umjetničkoj glazbi.” (Šulentić Begić, J., Begić, A. (2017))

Ovaj rad nastojao je prikazati dugačku lentu vremena kulturnog razvoja vinkovačkog kraja, sabrati povijesne podatke, životopise, muzikološke i etnomuzikološke radove, pobrojati i dati na važnosti institucijama i udrugama koje vode računa i danas stvaraju baštinu, kako bi naglasio da su Vinkovci bogati glazbenom baštinom, koja je bila duboko povezana sa svakodnevicom naroda te uključuje narodno stvaralaštvo, nošnje, običaje, glazbene instrumente i da se ne bilježi i arhivira bila bi nenadomjestiva.

8. LITERATURA

1. Bastina-slavonija.info: *Glazbena praksa i reprezentativna glazbena baština*, URL: <http://www.bastina-slavonija.info/TematskeCjeline.aspx?id=79>
2. Ceribašić, N. (1994): *Norma i individuacija u deseteračkim napjevima s područja Slavonije*, *Narodna umjetnost*, 3, Zagreb: Institut za etnologiju i folkloristiku, 145 - 280.
3. Ceribašić, N. (2003.): *Tradicijska glazba – glazbena i reprezentativna glazbena baštine; Slavonija, Baranja i Srijem – vrela europske civilizacije*, Zagreb: Galerija Klovićevi dvori, 2009.
4. Ferić, M. (2016.): *Folklorna glazba Panonske plesne zone*, Vinkovci: Kulturni centar *Gatalinka*, Vinkovci
5. Gligorević, Lj. (2006.): *Vinkovci u tradicijskoj kulturi*, Vinkovci: Gradski muzej Vinkovci
6. Grad-vinkovci.hr: Kulturno-umjetnička društva, URL: <http://www.grad-vinkovci.hr/hr/umjetnost-i-kultura/kulturno-umjetnicka-drustva>
7. Ivanković, Z. (2003): *Običajne pjesme Komletinaca*, Vinkovci: Matica hrvatska.
8. Kuhač, F. K. (1893.): *Ilirski glazbenici*, Zagreb: Hrvatska sveučilišna naklada, 1994.
9. Landeka, M. (1996.): *Slavko Janković*, Vinkovci: Ogranak Matice hrvatske Vinkovci
10. Markasović, V. (1998.): *Osnovna glazbena škola Josipa Runjanina Vinkovci 1948.-1998.*, Vinkovci: Osnovna glazbena škola Josipa Runjanina Vinkovci
11. Min-kulture.gov.hr(1): Kulturna baština, URL: [https://min-kulture.gov.hr/?id=349&pregled=1&datum=Wed%20Jan%2023%202019%2017:02:19%20GMT+0100%20\(srednjoeuropsko%20standardno%20vrijeme\)](https://min-kulture.gov.hr/?id=349&pregled=1&datum=Wed%20Jan%2023%202019%2017:02:19%20GMT+0100%20(srednjoeuropsko%20standardno%20vrijeme))
12. Min-kulture.gov.hr(2): Nematerijalna kulturna baština, URL: <https://min-kulture.gov.hr/izdvojeno/kulturna-bastina/vrste-kulturne-bastine/nematerijalna-kulturna-bastina/371>
13. Petrić, M. (2019.): *Tradicijske pjesme vinkovačkog kraja*, Osijek: Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Filozofski fakultet
14. Runjanina.hr(1): *Nagrade*, URL: <http://www.runjanina.hr/o-nama/nagrade.html>
15. Runjanina.hr(2): *Povijest škole*, URL: <http://www.runjanina.hr/o-nama/povijest-skole.html>
16. Šalić, T. (1999.): *Vinkovački šokački rodovi*, Vinkovci: MH Vinkovci.

17. Šošić, T. M. (2014.) Pojam kulturne baštine – međunarodnopravni pogled. Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu, 51(4), str. 833-860.
18. Šulentić Begić, J., Begić, A. (2017): „Tradicijska glazba srednjoeuropskih država i interkulturalni odgoj u osnovnoškolskoj nastavi glazbe“. *Školski vjesnik: časopis za pedagoškijsku teoriju i praksu*, vol.66.no.1., str.123.-133.
<https://bib.irb.hr/datoteka/863711.doc.pdf>
19. Tz.vinkovci.hr: O gradu – povijest, URL: <http://www.tz-vinkovci.hr/hr/o-gradu/povijest/>
20. Vinkovackejeseni.hr: *O nama*, URL: <https://vinkovackejeseni.hr/o-nama/>
21. Wikipedia.org: Vinkovci, URL: <https://hr.wikipedia.org/wiki/Vinkovci>

9. PRILOZI

1. Članci o hrvatskoj himni u Zakonu o grbu, zastavi i himni Republike Hrvatske te o zastavi i lenti predsjednika Republike Hrvatske (Izvor: Markasović, V. (1998.) Monografija *Osnovna glazbena škola Josipa Runjanina Vinkovci 1948. – 1998.*)
2. Rješenje Ministarstva kulture o proglašenju bećarca kao kulturne baštine (2007.)
3. Notni zapis *Svatovca*. Zapisao Slavko Janković, arr. Boris Papandopulo (Izvor: Landeka, M. (1996.) Biografija *Slavko Janković*)
4. Program prvog javnog nastupa polaznika glazbene škole u Vinkovcima 1951. (Izvor: Markasović, V. (1998.) Monografija *Osnovna glazbena škola Josipa Runjanina Vinkovci 1948. – 1998.*)

IV. HIMNA REPUBLIKE HRVATSKE

Članak 15.

Himna Republike Hrvatske je "Lijepa naša domovino"

Članak 16.

Tekst himne Republike Hrvatske glasi:

*"Lijepa naša domovino,
Oj junačka zemljo mila,
Stare slave djedovino,
da bi vazda sretna bila!*

*Mila, kano si nam slavna,
Mila si nam ti jedina.
Mila, kuda si nam ravna,
Mila, kuda si planina!*

*Teci Dravo, Savo teci,
Nit' ti Dunav silu gubi,
Sirje more svijetu reci,
Da svoj narod Hrvat ljubi.*

*Dok mu nji ve sunce grije,
Dok mu hrašće bura vije,
Dok mu mrtve grobak krije,
Dok mu živo srce bije!"*

Članak 17.

Napjev s tekstom himne "Lijepa naša domovino" jest:

Svečano

Lije-pa na-ša do-mo-vi-no, Oj ju-na-čka ze-mljo mi-la,
Te-ci Dra-vo, Sa-vo te-ci, Nit'ti Du-nav si-lu gu-bi,
Sta-re sla-ve dje-do-vi-no, Da bi va-zda sre-tna bi-la!
Si-nje mo-re svijetu re-ci, Da svoj na-rod Hr-vat-lju-bi.
Mi-la, ka-no si nam sla-vna, Mi-la si nam ti je-di-na.
Dok mu nji-ve sun-ce gri-je, Dok mu hrašće bu-ra vi-je,
Mi-la, ku-da si nam ra-vna, Mi-la, ku-da si pla-ni-na!
Dok mu mr-tve gro-bak kri-je, Dok mu ži-vo sr-ce bi-je!

Članci o hrvatskoj himni u Zakonu o grbu, zastavi i himni Republike Hrvatske te o zastavi i lenti predsjednika Republike Hrvatske

Prilog br.1

P. 172
Izdavač „SKLAD“

Čes. Andria
Svatovac

Slavko Janković

Ar. glasovizke dižnice: Boris Papandopulo

Adagio

mf Odbi se bi-ser gra-
p Mm. *p* odbi se bi-ser gra-
pp
-na od-jar-go-va-na
i li-po

Copyright by „SKLAD“ — Sve prava pridržano.

Godina XIV. — 1945. br. 1-2.

GRADSKA MUZIČKA ŠKOLA U VINKOVCI MA

ŠKOLSKA GOD. 1950./1951.
NARODNO KAZALIŠTE

PETAČ 25. MAJA 1951.
POČETAK U 20 SATI

PRVA JAVNA PRIREDBA

Raspored:

1. M. Gurlitt: *SCHERZO, klavir: četveroručno — Dabić Vukica II. razred i Strinska Mladen III. razred*
2. I. Lhotka-Kalinski: *KUKAVICA, U RADIONICI, klavir — Hulbak Ivanka II. razr.*
3. G. F. Händel: *CI' IO MAI VI POSSA*
J. Brahms: *O, MILO LICE, pjeva — Ižgum Marija II. pripr. r.*
4. F. J. HAYDN: *SONATA D DUR, klavir — Janoši Božena IV. razr.*
5. Tijardović: *IZVOR VODA UZ IGALO, klavir — Radonjić Danica III. razred*
6. A. Scarlatti: *OCESATE DI PIAGAMI*
F. Schubert: *MUZICI, pjeva — Kovačević Josip III. pripr. razred*
7. W. A. Mozart: *FANTAZIJA C-MOL, klavir — Radonjić Jelena VI. razred*
8. A. Lotti: *PUR DICESTI*
F. Schubert: *KUDA?, pjeva — Bilić Mirjana III. pripremni razred*
9. F. Schubert: *IMPROMPTU Op. 90 br. 3 klavir — Seiler Adela, VI. razred*
10. F. Schubert: *TI MOJ SI MIR, pjeva — Filić Darinka II. pripr. r.*
11. L. V. Beethoven: *ŠEST VARIJACIJA, klavir — Vež Vera IV. razred*
12. M. Sancinova: *PRIČA O KUKCU, klavir — Arsenić Milica IV. razr.*
13. F. Schubert: *O PONOĆI, pjeva — Tumbas Anica II. pripr. razr.*
14. I. J. Paderewski: *MENUETT Op. 14 br. 1, klavir — Rustanbeg-Balića Elvira V. razred.*

Nastavnici za klavir:

BERKOVIĆ IVANA, ŽARKOVIĆ KORNELIJA,
VESELINOVIĆ MAJA

Nastavnik za solo pjevanje:

HADŽI-MANEV DIMITRIJE

Program školskoga koncerta održanog 25. svibnja 1951.

jer pripravlja i postupno uvodi dijete u svijet glazbe. U školu je bilo upisano 74 učenika, a poučavala su ih 4 nastavnika.

Stalna boljetica škole ostao je prostor koji bi omogućio normalan rad. U travnju 1953., samo pet godina nakon svog osnutka, škola opet seli. Ovoga puta dodijeljena joj je zgrada Srpske crkvene općine u kojoj se ranije nalazila srpska konfesionalna škola, u Istarskoj 3. Međutim, ova je zgrada u tako lošem